

POSTANOWIENIE

Dnia 28 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Krajewski (przewodniczący)
SSN Małgorzata Manowska (sprawozdawca)
SSN Beata Janiszewska

w sprawie z wniosku E. S.
przy uczestnictwie J. K.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 marca 2019 r.,
skarg kasacyjnych obu stron
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 12 września 2017 r., sygn. akt V Ca (...),

**uchyła zaskarżone postanowienie, znosi postępowanie przed
Sądem Okręgowym w W. począwszy od rozprawy w dniu 12
września 2017 r. i sprawę przekazuje temu Sądowi
do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 12 września 2017 r. - w sprawie o podział majątku wspólnego, z wniosku E. S., z udziałem J. K. na skutek apelacji

wnioskodawczynie i uczestnika postępowania od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 17 lutego 2015 r. postanowił:

1. zmienić punkt I. podpunkt b. zaskarżonego postanowienia i w miejsce słów: „na rzecz J. K. z obowiązkiem spłaty na rzecz E. S.” wpisać słowa: „na rzecz E. S. z obowiązkiem spłaty na rzecz J. K.”; zmienić punkt II. zaskarżonego postanowienia i nadać mu treść: „zasądza od wnioskodawczynie E. S. na rzecz uczestnika J. K. tytułem spłaty kwotę 353.353,50 zł (trzysta pięćdziesiąt trzy tysiące trzysta pięćdziesiąt trzy 50/100 zł) płatną w terminie 6 (sześciu) miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia; wyeliminować punkt III. zaskarżonego postanowienia; dotychczasowemu punktowi IV. nadać numer III. oraz treść: „zasądza od uczestnika J. K. na rzecz wnioskodawczynie E. S. kwotę 5.355.33 zł (pięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt pięć 33/100 zł) tytułem zwrotu nakładów na majątek wspólny; dotychczasowym punktom V. i VI. nadać numery IV. i V.;

2. oddalić apelacje wnioskodawczynie i uczestnika w pozostałym zakresie.

Ponadto Sąd Okręgowy rozstrzygnął o kosztach postępowania.

W przedmiotowej sprawie ustalono następujący stan faktyczny.

E. S. i J. K. w dniu 26 czerwca 1982 r. zawarli związek małżeński w Urzędzie Stanu Cywilnego, w Z. Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2003 r. Sąd Okręgowy w W. orzekł rozwiązanie przez rozwód tego związku. Majątek wspólny małżonków w dacie orzeczenia rozvodu stanowiły: spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu nr 19 w budynku wielorodzinnym przy ul. Ś. w W. o powierzchni 93 m², wchodzące w skład zasobów Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej „B.” w W. oraz spółdzielcze własnościowe prawo do domu jednorodzinnego nr 4 przy ul. G. w W., o powierzchni użytkowej 123,8m², będące w zasobach mieszkaniowych Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” w W.

W dniu 25 lipca 2006 r. wnioskodawczynie E. S. złożyła wniosek o podział majątku wspólnego byłych małżonków E. S. i J. K. wnosząc o ustalenie, że w skład tego majątku wchodzi: spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) o powierzchni 93 m², usytuowanego w budynku wielomieszkaniowym przy ul. Ś. w W., należącego do zasobów Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej „B.” z siedzibą w W. oraz spółdzielcze własnościowe prawo do domu jednorodzinnego

nr 4 przy ul. G. w W. o powierzchni 123,8m², znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” z siedzibą w W., a następnie o dokonanie podziału majątku wspólnego stron w ten sposób, aby spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. Ś. w W. wraz z wyposażeniem przyznać na wyłączną własność wnioskodawczyni E. S., a spółdzielcze własnościowe prawo do domu jednorodzinnego nr 4 przy ul. G. w W. wraz z wyposażeniem przyznać na wyłączną własność na rzecz uczestnika postępowania J. K. Uczestnik postępowania J. K., w odpowiedzi na wniosek, wniósł o ustalenie, że w skład majątku wspólnego stron wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) o powierzchni 93m², położonego przy ul. Ś. w W., pozostające w zasobie Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej „B.” z siedzibą w W. o wartości 1.000.000 zł oraz spółdzielcze własnościowe prawo do domu jednorodzinnego nr 4 przy ul. G. w W., pozostające w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” w W. o wartości 100.000 zł. Uczestnik wniósł o dokonanie podziału majątku wspólnego poprzez przyznanie mu obu składników majątkowych, z obowiązkiem stosownej spłaty wnioskodawczyni. Uczestnik wniósł także o zasądzenie od wnioskodawczyni na jego rzecz wynagrodzenia w kwocie 122.500 zł, z tytułu zajmowania przez nią lokalu nr (...) przy ul. Ś., w W. w okresie od lutego 2003 r. do marca 2007 r.

Postanowieniem wstępnym z dnia 16 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w W. ustalił skład majątku wspólnego byłych małżonków E. S. i J. K.

Postanowieniem z dnia 17 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy w W.: I. dokonał podziału majątku wspólnego małżonków E. S. i J. K. poprzez: a) zarządzenie sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do domu jednorodzinnego nr 4 przy ul. G. w W., o powierzchni użytkowej 123,8m², wchodzącego w skład zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” w W. i podzielenie uzyskanej sumy po połowie, b) przyznanie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) w budynku wielorodzinnym przy ul. Ś. w W., o powierzchni użytkowej 93m², wchodzącego w skład zasobów Spółdzielni Budowlano Mieszkaniowej „B.” w W. na rzecz A. K. z obowiązkiem spłaty na rzecz E. S.; II. zasądził od uczestnika J. K. na rzecz wnioskodawczyni E. S., tytułem spłaty kwotę 348.703,50 zł, płatną w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia; III. nakazał wnioskodawczyni E. S. wydanie lokalu mieszkalnego numer (...), o którym mowa w

punkcie 1b niniejszego postanowienia, w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia; IV. zasądził od uczestnika J. K. na rzecz wnioskodawczynie E. S. kwotę 51.553,88 zł, tytułem zwrotu nakładów na majątek wspólny; V. obciążył wnioskodawczynię i uczestnika kosztami postępowania po połowie, pozostawiając szczegółowe wyliczenie w tej mierze Referendarzowi Sądowemu; VI. zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu Sąd I instancji wskazał, że w postanowieniu wstępnym z dnia 16 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w W. ustalił, że w skład majątku wspólnego byłych małżonków E. S. i J. K. wchodzi: spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu w W. oraz prawo do domu jednorodzinnego w W. oraz że udziały byłych małżonków są równe. Odnośnie spółdzielczego własnościowego prawa do domu w W., z uwagi na brak zainteresowania stron w uzyskaniu tego prawa na wyłączność, zarządzono jego sprzedaż i podział uzyskanej sumy po połowie. Sąd I instancji rozstrzygnął też w przedmiocie zniesienia współwłasności składnika majątku w postaci prawa do lokalu mieszkalnego w W. W wyniku dokonania ustaleń faktycznych Sąd przyznał to prawo uczestnikowi, z obowiązkiem spłaty, z uwagi na to, że dawał on gwarancję skutecznego pokrycia udziału wnioskodawczynie, czego ta nie mogła zapewnić. W dalszej kolejności Sąd Rejonowy postanowił, że wnioskodawczynie należał się zwrot całej kwoty nakładów na majątek wspólny i uiszczonych spłaty kredytu, poniesiony z jej majątku osobistego w okresie po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, które to wydatki, w kwocie 51.553,88 zł, dotyczyły lokalu przy ul. Ś., w W.

Apelacje od powyższego postanowienia Sądu Rejonowego wnieśli wnioskodawczynie oraz uczestnik.

Wnioskodawczynie zaskarżyła rozstrzygnięcie w części dotyczącej punktów I, II, III i IV, zarzucając mu: 1) naruszenie art. 212 § 2 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i w zw. z art. 46 k.r.i.o., polegające na błędnej ocenie stanu majątkowego wnioskodawczym i uczestnika; 2) mający wpływ na treść zaskarżonego postanowienia błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, a polegający na uznaniu, że uczestnik, w przeciwieństwie do wnioskodawczynie, ma realne możliwości finansowe aby wykonać obowiązek spłaty

wynikający z przyznania na własność spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. Ś. w W., a strony będą w stanie porozumieć się co do warunków sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do domu jednorodzinnego w W.; 3) naruszenie art. 233 k.p.c., poprzez dowolne uznanie zeznań uczestnika za wiarygodne, w których to zeznaniach deklarował iż jest w stanie wykupić udział wnioskodawczynie w przedmiotowym lokalu z własnych środków, podczas gdy z zebranego materiału dowodowego wynika, że uczestnik takich środków nie posiada; 4) błędne wyliczenie wartości nakładów poczynionych przez wnioskodawczynię na lokal nr (...) przy ul. Ś. w W., a w szczególności nie uwzględnienie faktu, że wnioskodawczynie od dnia rozvodu samodzielnie spłaca zaciągnięty na ten lokal kredyt mieszkaniowy.

W rezultacie wnioskodawczynie wniosła o: przyznanie spółdzielczego własnościowego prawa do domu jednorodzinnego nr 4 przy ul. G. w W., o wartości 261.000 zł na własność uczestnikowi J. K.; przyznanie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. Ś. w W., o wartości 697.407 zł na własność wnioskodawczynie E. S.; zasądzenie od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika, tytułem spłaty kwoty 141.623,26 zł, po uwzględnieniu nakładów wnioskodawczynie z majątku osobistego na majątek wspólny; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania.

Uczestnik zaskarżył rozstrzygnięcie w części dotyczącej punktów II i IV, zarzucając mu naruszenie: 1) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. przez pominięcie zgłoszonych przez uczestnika postępowania twierdzeń do załącznika do protokołu rozprawy z dnia 03 lutego 2014 r.; 2) art. 233 § 1 k.p.c., przez błędną ocenę materiału dowodowego, wywołaną uznaniem za wiarygodne wyjaśnień wnioskodawczynie w zakresie dokonanych przez nią nakładów na mieszkanie przy ul. Ś., w W.; 3) art. 567 § 1 k.p.c., polegające na nieuwzględnieniu w sposób zupełny wszystkich wydatków i nakładów podlegających zwrotowi pomiędzy wnioskodawczynią a uczestnikiem postępowania, oraz błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść zapadłego orzeczenia polegający na błędnym przyjęciu przez Sąd, iż wskazane przez wnioskodawczynię nakłady czynione na majątek wspólny są wszystkimi, które będą istotne w sprawie o podział majątku, w

sytuacji gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż uczestnik sam ponosił ze swojego majątku osobistego nakłady na wychowanie i edukację syna, a także, iż wnioskodawczyni winna zwrócić uczestnikowi kwotę 633.600,00 złotych za najem mieszkania przy ulicy Ś. w W. w latach 1998-2000 oraz za użytkowanie tego mieszkania w latach 1994-1998 oraz 2001-2015 r.

W efekcie uczestnik wniósł o: zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt. II poprzez stosowne pomniejszenie spłaty kwoty 348.703,50 złotych na rzecz wnioskodawczyni; zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt. IV w przedmiocie zwrotu nakładów na majątek wspólny od uczestnika J. K. na rzecz wnioskodawczyni E. S. przez zasądzenie od uczestnika obowiązku zapłaty 8.347,62 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego w W. apelacja wnioskodawczyni okazała się zasadna w przeważającej części, natomiast apelacja uczestnika była uzasadniona jedynie w nieznacznym zakresie. Na etapie postępowania odwoławczego Sąd II instancji uzupełnił postępowanie dowodowe w sprawie, tj.: dopuścił dowód z opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości w celu wskazania aktualnej wartości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku przy ul. Ś. w W. oraz, na wniosek uczestnika, dopuścił dowód z uzupełniającą opinią tego biegłego. W ocenie Sądu Okręgowego opinie te były wiarygodne, nie zawierały sprzeczności w związku z czym brak jest jakichkolwiek podstaw, by podważać prawidłowość dokonanych przez biegłego ustaleń.

Odnosnie do apelacji wnioskodawczyni, to Sąd II instancji, uznał, że mieszkanie położone przy ul. Ś. powinno być przyznane wnioskodawczyni z obowiązkiem spłaty na rzecz uczestnika, z uwagi na to, że lokal ten stanowi centrum życiowe wnioskodawczyni. E. S. mieszka w nim na stałe od kilkunastu lat, dokonała na ten lokal nakładów, ponadto niedaleko mieszkania znajduje się jej miejsce pracy. Sąd Okręgowy zauważył też, że dochody wnioskodawczyni na poziomie 8000 - 9000 zł dają gwarancję spłaty na rzecz uczestnika.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy dokonał zmiany orzeczenia Sądu Rejonowego w pkt I b. poprzez przyznanie mieszkania przy ul. Ś. na rzecz wnioskodawczyni. Jednocześnie Sąd ten wyeliminował punkt III nakładający na

wnioskodawczynię obowiązek wydania tego lokalu uczestnikowi. Konsekwencją powyższego była również zmiana punktu II zaskarżonego postanowienia i przyznanie spłaty od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika. Odnosnie, zaś, do oceny zawartego w apelacji wnioskodawczyni żądania przyznania nieruchomości położonej w W. na rzecz uczestnika, to Sąd Okręgowy uznał je za niezasadne, bowiem uczestnik wyraźnie przedstawił swoje stanowisko, że nie jest zainteresowany przejęciem tej nieruchomości. W konsekwencji przyznanie nieruchomości, o której mowa wyżej, którejkolwiek ze stron postępowania wbrew ich woli byłoby niedopuszczalne. W tym zakresie apelacja wnioskodawczym podlegała oddaleniu. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone rozstrzygnięcie również w zakresie zwrotu nakładów poniesionych z majątku osobistego na majątek wspólny, uwzględniając rachunki przedłożone przez uczestnika i wnioskodawczynię dokumentujące wydatki poniesione na utrzymanie nieruchomości w W. już w trakcie postępowania apelacyjnego.

Odnosnie do apelacji uczestnika, to Sąd Okręgowy wskazał, że zasługiwała ona na uwzględnienie jedynie w zakresie rozliczenia w ramach nakładów na majątek wspólny także tych wydatków, które wynikają z rachunków dotyczących utrzymania nieruchomości w W. W pozostałej części apelacja została oddalona. W rezultacie zarzuty apelacji uczestnika, dotyczące naruszenia art. 227 k. p. c. w zw. z art. 217 § 1 k. p. c. oraz art. 567 § 1 k. p. c. nie odniosły skutku.

Od postanowienia Sądu Okręgowego w W. skargi kasacyjne wniosły obydwie strony.

Uczestnik, J. K., zaskarżył postanowienie Sądu II instancji w części, tj.: w zakresie w jakim ten Sąd postanowił: 1) zmienić punkt I b. zaskarżonego postanowienia i w miejsce słów: „na rzecz J. K. z obowiązkiem spłaty na rzecz E. S.” wpisać słowa: „na rzecz E. S. z obowiązkiem spłaty na rzecz J. K.”; zmienić punkt II zaskarżonego postanowienia i nadać mu treść: „zasądza od wnioskodawczyni E. S. na rzecz uczestnika J. K. tytułem spłaty kwotę 353.353,50 zł płatną w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia; wyeliminować punkt III zaskarżonego postanowienia; dotychczasowemu punktowi IV nadać numer III oraz treść „zasądza od uczestnika J.

K. na rzecz wnioskodawczym E. S. kwotę 5.355.33 zł tytułem zwrotu nakładów na majątek wspólny; dotychczasowym punktom V i VI nadać numery IV i V, tj. pkt 1 w całości; 2) oddalić apelację uczestnika tj. pkt 2 w zakresie dotyczącym uczestnika.

Skargę kasacyjną uczestnik oparł na art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., tj.: na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego:

- art. 211 k.c. w zw. z art. 212 § 2 k.c., przez błędne rozumienie wynikających z tych przepisów zasad podziału majątku wspólnego i przyjęcie, że w wypadku braku zgodności uczestników co do sposobu podziału majątku pierwszeństwo ma podział poprzez przyznanie własności jednemu z uczestników i zasądzenie spłat na rzecz drugiego, podczas gdy właściwe rozumienie wskazanych przepisów prowadzi do wniosku, że w wypadku braku zgodnej woli stron pierwszeństwo ma podział fizyczny rzeczy i dopiero po dowodowym wyeliminowaniu możliwości podziału fizycznego należy przystąpić do rozważania kolejnego sposobu podziału;

- art. 212 § 2 k.c. przez błędną interpretację i w konsekwencji przyjęcie, że istnieje możliwość przyznania składnika na wyłączną własność uczestnika postępowania bez stosownego badania jego zdolności do spłaty, co doprowadziło do przyznania wnioskodawczyni własności nieruchomości przy ul. Ś., pomimo braku zbadania jej możliwości finansowych, a nawet wbrew jej twierdzeniom, że ze względu na wiek uzyskanie kredytu może być dla niej kłopotliwe;

oraz na zarzutach naruszenia przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, tzn.:

- art. 214 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art 13 § 2 k.p.c. przez oddalenie wniosku o odroczenie rozprawy wyznaczonej w na dzień 12 września 2017 r. pomimo, że Sądowi Okręgowemu była znana okoliczność udziału pełnomocnika uczestnika w kolizji drogowej, która stanowiła nadzwyczajne wydarzenie lub inną znaną sądowi przeszkodę, której nie można przewyciężyć, skutkujące obowiązkiem odroczenia rozprawy, a oddalenie tego wniosku doprowadziło w konsekwencji do naruszenia prawa uczestnika do obrony w rozumieniu z art. 379 pkt 5 k.p.c.;

- art. 244 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 156 ust 3 i ust 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tj. Dz.U. z 2014 r. Nr poz. 518 ze zm.) w zw. z art. 316 § 1 i art 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez ustalenie wartości składnika majątku wspólnego w oparciu o opinię, która w chwili orzekania była nieaktualna i nie została zaktualizowana w sposób wskazany w art. 156 ust 4 u.g.n.;

- art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 227 w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. polegający na niedopuszczeniu z urzędu dowodu z opinii biegłego z zakresu architektury na okoliczność możliwości fizycznego podziału mieszkania przy ul. Ś. co mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie w sprawie.

W efekcie skarżący domagał się uchylecia postanowienia Sądu Okręgowego w W. w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Skargę kasacyjną od orzeczenia Sądu II instancji wniosła również, E. S., zaskarżając je w części dotyczącej pkt. II, kwestionując wyłącznie wysokość zasądzonej na rzecz uczestnika spłaty.

Skargę tę wnioskodawczyni oparła na art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., tj.: na zarzutach naruszenia przepisów postępowania:

- art. 233 § 1, art. 328 § 2 i art. 382 k.p.c., co skutkowało negatywnym dla skarżącej rozstrzygnięciem, co do wysokości należnej uczestnikowi spłaty;

- art. 379 pkt 5 w zw. z art. 149 § 2 k.p.c., przez nieprawidłowe zawiadomienie pełnomocnika wnioskodawczyni o terminie końcowego posiedzenia sądu w postępowaniu odwoławczym, przez co skarżąca została pozbawiona możliwości obrony swoich praw.

We wnioskach skarżąca domaga się uchylecia zaskarżonego postanowienia we wskazanej części i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawczyni, uczestnik domaga się jej uwzględnienia i uchylecia postanowienia Sądu Okręgowego w W. oraz przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Podniósł

jednocześnie, że wskazane stanowisko wynika z uznania za zasadny zarzutu drugiego skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Obie skargi kasacyjne zasługują na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności rozważenia wymagają najdalej idące zarzuty naruszenia prawa procesowego, prowadzące do nieważności postępowania. Oba zarzuty w tym zakresie podniesione w skargach kasacyjnych okazały się uzasadnione.

Jeśli chodzi o zarzut podniesiony przez uczestnika postępowania, to Sąd Okręgowy istotnie dopuścił się obrazy art. 214 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., co doprowadziło do nieważności postępowania przed tym Sądem. Przed rozprawą w dniu 12 września 2017 r. Sąd Okręgowy powziął informację z notatki służbowej, że pełnomocnik uczestnika postępowania wziął udział w kolizji drogowej, co uniemożliwiło mu stawiennictwo na rozprawie. Okoliczność ta niewątpliwie jest nadzwyczajnym wydarzeniem stanowiącym przeszkodę uniemożliwiającą stawiennictwo na posiedzeniu. W tej sytuacji, Sąd II instancji zobligowany był do odroczenia rozprawy. Zaniechanie odroczenia rozprawy w tym stanie rzeczy pozbawiło uczestnika postępowania możliwości obrony jego praw na rozprawie apelacyjnej, tym bardziej, że uczestnik również nie stawiał się na posiedzeniu. Wprawdzie, zgodnie z art. 376 k.p.c., rozprawa przed sądem drugiej instancji odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej lub obu stron, jednak regulacja zawarta w powołanym przepisie nie może być rozpatrywana w oderwaniu od art. 214 § 1 k.p.c. (tak np. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 września 2017 r., IV CSK 227/17, LEX nr 2372557). Ten przepis natomiast wskazuje na konieczność odroczenia rozprawy, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przewyżyć. Przeciwna interpretacja art. 376 k.p.c. prowadziłaby do nielogicznego wniosku, że rozprawa apelacyjna może odbyć się bez względu na to, jaka przyczyna spowodowała niestawiennictwo stron na posiedzeniu oraz bez względu na to, czy strony zamierzały skorzystać ze swojego uprawnienia

procesowego i wziąć udział w rozprawie. Zakładając racjonalność ustawodawcy, gdyby taka była jego wola, to zasadą postępowania apelacyjnego byłoby rozpoznawanie spraw na posiedzeniu niejawnym, a taka regulacja nie została wprowadzona. Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie wynika, jakimi motywami kierował się Sąd Okręgowy odmawiając odroczenia rozprawy, jednak jeśli zachodziły wątpliwości co do tego, czy przyczyna niestawiennictwa pełnomocnika uczestnika na posiedzeniu rzeczywiście istniała, to Sąd drugiej instancji powinien podjąć określone czynności sprawdzające przed podjęciem decyzji w tej kwestii.

Podobną konstatację należy uczynić również w odniesieniu do zarzutów kasacyjnych wnioskodawczynie, która zarzuciła naruszenie art. 379 pkt 5 w zw. z art. 149 § 2 k.p.c., przez nieprawidłowe zawiadomienie pełnomocnika o terminie końcowego posiedzenia sądu w postępowaniu odwoławczym, przez co skarżąca została pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Pełnomocnik wnioskodawczynie pismem z dnia 14 lipca 2016 r. powiadomił Sąd Okręgowy, że z dniem 1 lipca 2016 r. zmianie uległ adres siedziby kancelarii z ul. B. lok. 5 na ul. N. lok. 17. Kolejne przesyłki, aż do dnia 12 lipca 2017 r., kierowane były na prawidłowy adres. W dniu 12 lipca 2017 r. nie doręczono natomiast pełnomocnikowi postanowienia o przyznaniu biegłemu wynagrodzenia, gdyż przesyłka ta została skierowana na nieprawidłowy adres. Podobnie na nieprawidłowy adres skierowano do pełnomocnika zawiadomienie o terminie rozprawy w dniu 12 września 2017 r., wykonując zarządzenie przewodniczącego. Wprawdzie w aktach sprawy znajduje się zarówno zwrócona przesyłka zawierająca zawiadomienie o terminie rozprawy jak i elektroniczne potwierdzenie odbioru tej przesyłki, jednak wobec faktu, że przesyłka ta fizycznie została zwrócona do sądu i zalega w aktach sprawy, istotne wątpliwości budzi elektroniczne potwierdzenie odbioru, wiarygodne natomiast jest twierdzenie pełnomocnika, że nie został on zawiadomiony o terminie posiedzenia sądu.

Zasadność zarzutów kasacyjnych obejmujących uchybienia prawa procesowego prowadzące do nieważności postępowania, uniemożliwiają Sądowi Najwyższemu ocenę pozostałych zarzutów podniesionych w skargach kasacyjnych. Skoro bowiem postępowanie przed Sądem Okręgowym, poczynwszy od rozprawy

w dniu 12 września 2017 r. (po której ogłoszono zaskarżone postanowienie) dotknięte jest nieważnością, niedopuszczalne jest roztrząsanie wyników takiego postępowania.

Z przytoczonych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. (przy odpowiednim zastosowaniu art. 386 § 2 k.p.c.) oraz na podstawie art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., wobec zasadności części podstaw kasacyjnych, orzeczono jak w sentencji.

aj